

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/47/2017
Identifikačné číslo spisu:	3115223188
Dátum vydania rozhodnutia:	09.08.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:3115223188.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v právnej veci starostlivosti o maloletého X. M., zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, dieťa rodičov matky D. M. bývajúcej v U., a otca W. M., bývajúceho v S., t.č. bývajúci spoločne v I. obaja zastúpení advokátskou kanceláriou JUDr. Slávik a partneri, s.r.o., so sídlom v Topoľčanoch, nám. M.R. Štefánika 3, za účasti náhradných rodičov 1/ Ing. T. S., bývajúceho v A., 2/ U. S., bývajúcej v A., obaja zastúpení advokátom JUDr. Dušanom Klimom, so sídlom v Žiari nad Hronom, Sládkovičova 16/61, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 30P/212/2015, zrušenie náhradnej osobnej starostlivosti maloletého dieťaťa, o dovolaní náhradných rodičov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 28. decembra 2016 sp.zn. 6CoP/70/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 23. júna 2016, č.k. 30P/212/2015-104 zrušil spoločnú náhradnú osobnú starostlivosť manželov Ing. T. S. a U. S., do ktorej bol maloletý X. zverený rozsudkom Okresného súdu Trenčín z 25. septembra 2014, č.k. 31P/40/2013-562 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 12. februára 2015 sp.zn. 17CoP/122/2014 a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na náhradu trov konania. Po vykonanom dokazovaní, vychádzajúc predovšetkým zo záverov znaleckého posudku č. 6/2014 (vypracovaného v predchádzajúcom konaní), výsluchu znalkyne a výsledkov osobného výsluchu dieťaťa uskutočneného súdom, dospel súd prvej inštancie k záveru, že zrušenie náhradnej osobnej starostlivosti a čo najskoršie prinavrátenie maloletého do rodiny biologických rodičov je v jeho najlepšom záujme (§ 47 ods. 1 písm. e/ zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine, ďalej len „zákon o rodine“, článok 3 bod 1/, článok 5 a 7 Dohovoru o právach dieťaťa). Zdôraznil, že maloleté dieťa nie je osvojiteľné a náhradní rodičia si naň nemôžu robiť žiaden právny nárok, dieťa má právo na rodinný život, na poznanie svojich biologických rodičov a na

ich starostlivosť. V konaní bolo preukázané, že adaptačný proces psychického zblíženia dieťaťa a jeho biologických rodičov bol naplnený a došlo medzi nimi k vytvoreniu kladnej citovej väzby. Ďalšie znalecké dokazovanie neprípustil vzhľadom na dostatočne zistený skutkový stav veci. Proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie náhradní rodičia.

2. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 28. decembra 2016 sp.zn. 6CoP/70/2016 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1, 2 zákona č.160/2015 Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“) a žiadnemu z účastníkov konania náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení sa stotožnil so skutkovými aj právnymi závermi súdu prvej inštancie a v plnom rozsahu odkázal na jeho odôvodnenie (§ 387 ods. 2 CSP). Vo vzťahu k odvolateľmi vytýkaným procesným nedostatkom odvolací súd mal za to, že s týmito námietkami sa riadne vysporiadal už súd prvej inštancie a v podrobnostiach odkázal na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia. Postup súdu prvej inštancie, ktorý dňa 25. mája 2016 a 23. júna 2016 pojednával v neprítomnosti náhradného rodiča 1/, vyhodnotil ako súladný s § 101 ods. 2 O.s.p. Žiadosť právneho zástupcu náhradných rodičov zo dňa 20. júna 2016 o odročenie pojednávania nemala náležitosti v zmysle § 119 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p., pričom súd prvej inštancie právnenému zástupcovi oznámil, že dôvod ním uvedený nepovažuje za dôležitý pre odročenie pojednávania a vo veci bude pojednávať. Odvolací súd konštatoval, že výsluch náhradného rodiča 1/ bol vzhľadom na zistený skutkový stav veci bez právneho významu. K námietke týkajúcej sa odročenia pojednávania dňa 1. júna 2016 uviedol, že dôvody odročenia pojednávania boli odvolateľom známe z upovedomenia o odročení pojednávania zo dňa 1. júna 2016, pričom samotné vyhotovenie tohto upovedomenia súdom prvej inštancie v čase podania námietky zaujatosti voči zákonnej sudkyňi nebolo procesným nedostatkom s poukazom na § 16 ods. 3 O.s.p. Napokon námietka zaujatosti nebola dôvodná (§ 15 ods. 5 O.s.p.), súd prvej inštancie na ňu vôbec nemal prihliadať, o spôsobe jej vybavenia bol právny zástupca náhradných rodičov oboznámený pred vyhlásením rozsudku. K odvolacím námietkam ďalej uviedol, že poučenie súdu o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie, nie je zákonom stanovenou náležitosťou upovedomenia o odročení pojednávania, navyše poučovacia povinnosť súdu podľa § 5 ods. 2 O.s.p. sa nevzťahuje na prípad, kedy účastník bol zastúpený advokátom, ako tomu bolo v prejednávanej veci. Ostatné námietky odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodné a nepravdivé. Znalecké dokazovanie, ktorého sa náhradní rodičia domáhali, ani odvolací súd nepovažoval za potrebné, vzhľadom na predchádzajúce odborné posúdenie situácie znaleckým posudkom č. 6/2014 z 13. júna 2014, ktorého výsledky boli dostatočné pre rozhodnutie vo veci. Pravidelné stretávanie biologických rodičov a maloletého prebiehalo až 21 mesiacov, a to bez komplikácií, toto zistenie vyplýva zo všetkých vykonaných dôkazov a osobitne z výsluchu dieťaťa súdom prvej inštancie. V procese výsluchu maloletého neboli zistené žiadne procesné nedostatky, námietky odvolateľov v tomto smere považoval odvolací súd za účelové. Pokiaľ odvolatelia zdôvodňujú vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia skutočnosťami svedčiacimi v ich prospech, odvolací súd konštatoval, že ide o logické vyústenie faktu, že dieťa bolo kontinuálne vychovávané náhradnými rodičmi a nejde o výsledok zavineného správania biologických rodičov, ktorí do zrušenia náhradnej osobnej starostlivosti, nemajú možnosť ich ovplyvniť. To, že biologickí rodičia sú schopní poskytnúť maloletému riadnu starostlivosť bolo preukázané a nebolo spochybnené žiadnym dôkazom. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 52 CMP.

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadli dovolaním náhradní rodičia (ďalej aj „dovolatelia“), ktorého prípustnosť podania odôvodnili ustanovením § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), aj ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/, b/ CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená). Dovolatelia namietali, že odvolací súd porušil čl. 8, 9 CMP a § 385 a nasl. CSP, keď vo veci nenariadil pojednávanie a rozsudok vyhlásil v neprítomnosti náhradných rodičov a ich právneho zástupcu, čím odňal im aj maloletému možnosť konať pred súdom. Podľa ich názoru charakter sporu a dopad rozhodnutia na maloletého vyžadoval nariadenie pojednávania odvolacím súdom. Poukázali na ustanovenie § 33 CMP v spojení s § 378 CSP, podľa ktorého malo byť ich odvolanie prejednané na pojednávaní, vzhľadom na neexistenciu inej úpravy CMP. Obom súdom nižších stupňov vytýkali, že ich

rozhodnutia nesledovali princíp najlepšieho záujmu dieťaťa a princíp informovanosti maloletého o následkoch rozhodnutia súdu (§ 116 CMP a čl. 5 písm. a/ až e/ a g/ Zákona o rodine). Namietali tiež nedostatočne zistený skutočný stav veci. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považovali za nezrozumiteľné a neobjektívne. Spochybnilí závery súdov založené na výstupoch znaleckého posudku č. 6/2014, ktorý reagoval na odlišnú situáciu. Zároveň poukázali na to, že aj v tomto posudku znalkyňa vyjadrila potrebu opätovného znaleckého posúdenia pred premostením maloletého dieťaťa k jeho biologickým rodičom na posúdenie jeho pripravenosti na tento úkon. Takéhoto znaleckého dokazovania sa domáhali nielen oni, ale aj kolízny opatrovník, pričom súd prvej inštancie nepripustil tento dôkaz bez uvedenia podstatného dôvodu. Opätovne spochybnilí spôsob vedenia výsluchu maloletého sudkyňou súdu prvej inštancie a tiež záver odvolacieho súdu, že výsluch bol vykonaný správne a dostatočne.

4. Rodičia dieťaťa sa vo svojom vyjadrení k dovolaniu v celom rozsahu stotožnili s rozhodnutiami súdov nižších stupňov, dovolanie označili za procesne neprípustné a nedôvodné; žiadali, aby ho dovolací súd zamietol.

5. Dovolatelia reagovali na predmetné vyjadrenie a zotrvali na svojich dovolacích dôvodoch. Zdôraznili, že maloletý nemal možnosť oboznámiť sa s dôsledkami rozhodnutí súdov a vyjadriť svoj názor na vec.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania zastúpení v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné (§ 447 písm. c/ CSP). Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

7. Od 1. júla 2016 sa konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých riadia ustanoveniami zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Ustanovenie § 76 CMP vymedzuje prípady, v ktorých (v pôsobnosti tohto zákona) dovolanie prípustné nie je; neupravuje teda, kedy (v pôsobnosti tohto zákona) je dovolanie prípustné. Vzhľadom na to, že v danom prípade nejde o vec, na ktorú by sa vzťahovalo ustanovenie § 76 CMP, bolo potrebné aplikovať § 2 CMP. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa totiž na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Prípustnosť dovolania náhradných rodičov bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne

posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

12. V uznesení veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (§ 48 CSP) z 19. apríla 2017 sp.zn. 1VCdo 2/2017 (zverejnené na stránke najvyššieho súdu www.supcourt.gov.sk) bol vyslovený právny názor, v zmysle ktorého kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP je neprípustná. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP. Ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

13. Dovolatelia uplatnili v dovolaní súčasne oba dôvody prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP aj § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP. S poukazom na citovaný právny názor veľkého senátu, ktorý je pre senáty najvyššieho súdu záväzný (§ 48 ods. 3 CSP), pristúpil dovolací súd k preskúmaniu prípustnosti podaného dovolania len podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP (nezaoberal sa teda prípustnosťou dovolania z hľadiska ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP).

14. Dovolatelia uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

16. Dovolatelia vyvodzovali vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP z toho, že odvolací súd vo veci nenariadil pojednávanie v rozpore so základnými princípmi čl. 8 a čl. 9 CMP a ustanovením § 385 a nasl. CSP, čím im odňal možnosť konať pred súdom.

17. 1. Podľa článku 8 CMP sa na prejednanie vecí nariaďuje ústne pojednávanie, ak zákon neustanovuje inak.

17. 2. Podľa článku 9 CMP pojednávanie prebieha zásadne verejne, ak zákon neustanovuje inak; verejnosť môže byť z konania vylúčená len zo závažných dôvodov ustanovených zákonom.

17. 3. Podľa § 384 ods. 1 CSP odvolací súd sám zopakuje dokazovanie v potrebnom rozsahu, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam.

17. 4. Podľa § 384 ods. 2 a 3 CSP odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich napriek návrhu strany nevykonal súd prvej inštancie, a tiež za podmienok podľa § 366 CSP (a/ ak sa týkajú procesných podmienok, b/ ak sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c/ ak má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, d/ ak ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie). V konaní podľa Civilného mimosporového poriadku odvolací súd

dokazovanie zopakuje alebo doplní aj vtedy, ak to pre zistenie skutočného stavu veci považuje za potrebné. (§ 68 CMP)

17. 5. Podľa § 385 ods.1 CSP odvolací súd je povinný nariadiť pojednávanie na prejednanie odvolania iba v dvoch prípadoch, a to a/ ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ ak si to vyžaduje verejný záujem.

17.6. Vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. (§ 219 ods. 3 veta prvá CSP).

18. O tom, či je potrebné vo veci zopakovať alebo doplniť dokazovanie a či skutkový stav veci (v prípade mimosporového konania „skutočný“ stav veci) bol zistený správne a dostatočne, rozhoduje výlučne odvolací súd.

19. V danom prípade sa odvolací súd stotožnil so skutkovými závermi súdu prvej inštancie a skutočný stav veci považoval za zistený (pozri ods. 28 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), preto je namieste záver, že nemal dôvod dokazovanie zopakovať alebo doplniť (§ 384 ods. 1 CSP). Existenciu podmienok pre doplnenie dokazovania odvolací súd nezistil (§ 384 ods. 2, 3 CSP a § 68 CMP). Keďže pre nariadenie pojednávania nebol daný ani verejný záujem; konanie o zrušení náhradnej osobnej starostlivosti maloletého dieťaťa, nemá širší spoločenský dopad a dotýka sa výlučne účastníkov tohto konania a práv a povinností vyplývajúcich zo starostlivosti o maloletého Samuela Haringa; rozhodnutie o veci bez nariadenia pojednávania bolo postupom, ktorý plne zodpovedal zákonu (§ 385 ods. 1 CSP). Z rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 6 Cdo 227/2011, na ktoré sa dovolatelia odvolávali, nevyplýva, že by konanie o zrušení náhradnej osobnej starostlivosti maloletého dieťaťa bolo tým konaním, v ktorom je daný dôležitý verejný záujem na nariadenie pojednávania. Záver odvolacieho súdu, že nejde o takýto prípad, plne rešpektuje definíciu verejného záujmu podanú v označenom rozhodnutí najvyššieho súdu. Dovolací súd uzatvára, že postupom odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práv dovolateľov na spravodlivý súdny proces. Neopodstatnená je preto námietka, že namietaným postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

20. Za neopodstatnenú považuje dovolací súd aj námietku dovolateľov, že v konaní došlo k porušeniu princípov zakotvených v článkoch 8 a 9 CMP. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie vo veci pojednával dňa 26. mája 2015 a 23. júna 2015 (viď čl.l. 47-49, 98-99 spisu), pojednávanie bolo ústne a verejné, pričom dovolateľom bola súdom vytvorená možnosť zúčastniť sa týchto pojednávaní a vyjadriť sa k veci. Dovolateľka bola súdom na pojednávaní vypočutá (viď čl.l. 48-49 spisu), dovolateľom bola daná možnosť vyjadriť sa k výsluchu ostatných účastníkov konania, ako aj k vykonanému dokazovaniu. Rozhodnutie odvolacieho súdu v odvolacom konaní vo veciach, na ktoré sa vzťahuje Civilný mimosporový poriadok, bez toho, aby boli účastníci opätovne vypočúvaní na pojednávaní, je za predpokladu naplnenia zákonom stanovených podmienok (§ 385 ods. 1 CSP) plne súladné aj s dikciou článku 8 CMP vetou nasledujúcou za čiarkou (ak zákon neustanovuje inak) v spojení s § 2 ods. 2 CMP. Civilný mimosporový poriadok totiž nemá žiadne osobitné ustanovenia vo vzťahu k povinnosti odvolacieho súdu nariadiť pojednávanie na prejednanie odvolania v mimosporových konaniach, preto sa v tomto smere v plnej miere uplatnia ustanovenia Civilného sporového poriadku upravujúce povinnosti odvolacieho súdu vo vzťahu k nariadeniu pojednávania na prejednanie odvolania (§ 385 CSP). Ako už bolo vyššie konštatované odvolací súd postupoval v prejednávanej veci v súlade s § 385 ods. 1 CSP. Dovolací súd ešte dodáva, že rozsudok odvolacieho súdu bol vyhlásený verejne dňa 28. decembra 2016 (§ 219 ods. 1 CSP), pričom obsah spisu (viď čl.l. 170 až 173 spisu) svedčí o zachovaní procesného postupu podľa § 219 ods. 3 veta prvá CSP odvolacím súdom. Účastníkom konania a ich zástupcom vrátane dovolateľov tak bola odvolacím súdom vytvorená možnosť zúčastniť sa aktu vyhlásenia rozhodnutia, ak toto svoje právo z vlastnej vôle nevyužili, nemôžu sa dovolávať porušení ich procesných práv.

21. Zároveň dovolateľom boli doručené všetky písomné vyjadrenia ostatných účastníkov konania a ich

zástupcov, a to aj v rámci odvolacieho konania, dovolatelia mali možnosť na ne reagovať, čo podľa obsahu spisu aj učinili. Právo účastníkov na spravodlivý súdny proces tak bolo postupom súdov nižších stupňov v plnej miere zachované a procesné práva dovolateľov garantované čl. 8 a čl. 9 CSP neboli nijakým spôsobom porušené.

22. Dovolatelia ďalej namietali, že k porušeniu ich práva na spravodlivý proces súdmi nižšieho stupňa došlo v dôsledku nerešpektovania princípu informovanosti maloletého v konaní (§ 116 CMP, čl. 5 Zákona o rodine a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa), keď súdy maloletého neinformovali o prebiehajúcom konaní a neobjasnili mu následky rozhodnutia súdu.

23. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

23. 1. Podľa § 116 CMP ak sa to neprieči účelu konania, súd je povinný informovať o prebiehajúcom konaní maloletého, ktorý je s prihliadnutím na rozumovú a vôľovú vyspelosť schopný pochopiť jeho význam, a objasniť mu dôsledky súdneho rozhodnutia vo veci.

23. 2. Podľa čl. 5 Zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a/ úroveň starostlivosti o dieťa,
- b/ bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c/ ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d/ okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e/ ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f/ podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g/ názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h/ podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i/ využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

24. V zmysle citovaných ustanovení sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22.júna 2016, sp.zn. 5 Cdo 492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9.mája 2006 č. 18249/02, body 57- 59). Súčasne môže nastať aj situácia, kedy súd po starostlivom zvážení okolností konkrétneho prípadu dospeje k záveru, že osobné vypočutie dieťaťa nie je vhodné a nepôjde o porušenie Dohovoru (rozsudok veľkého senátu vo veci Sahin proti Nemecku ESLP z 8.júla 2003 č. 30943/96, § 74- 77).

25. Dieťa má právo byť informované o prebiehajúcom konaní a jeho dôsledkoch, pričom zákon zdôrazňuje, že sa tak má stať v rozsahu a spôsobom, ktorý bude zodpovedať jeho veku ale aj psychickej vyzretosti. Je výlučne na zvážení konajúceho súdu, v akom rozsahu a akým spôsobom zabezpečí dieťaťu jeho právo vyplývajúce mu z ustanovenia § 116 CMP tak, aby to zodpovedalo najlepšiemu

záujmu dieťaťa. Nie je nevyhnutné, aby súd dieťa detailne oboznamoval so všetkými aspektmi súdnej veci, ktorá sa ho týka, ale má mu vec objasniť do takej miery, aby to bolo pre dieťa postačujúce na sformulovanie vlastného názoru. Súd musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu dbať predovšetkým na to, aby jeho postupom pri zisťovaní názoru dieťaťa nedošlo k zbytočnému stretu a psychickej záťaži dieťaťa, osobitne to platí u detí predškolského veku. Preto nie je možné a to najmä u mladších detí, aby sa prianie dieťaťa zisťovalo nevhodnými otázkami typu "U koho by si chcel (a) bývať, ostat'?" ; prianie dieťaťa sa musí posudzovať komplexne, t.j. najmä formou nepriamych otázok. Podľa obsahu spisu súd prvej inštancie postupoval v súlade s § 116 CMP a vypočul maloletého v konaní za prítomnosti jeho kolíznej opatrovníčky. Postup odvolacieho súdu spočívajúci v rozhodnutí o odvolaní bez nariadenia pojednávania a vykonania ďalšieho dokazovania nasvedčuje tomu, že opätovné vypočúvanie maloletého odvolací súd nepovažoval za potrebné pre zistenie skutočného stavu veci, v tomto smere dovolací súd nezistil zo strany súdov nižších stupňov porušenie procesných predpisov, ktoré by zasahovalo do práv dovolateľov (viď ods. 19 vyššie).

26. Pokiaľ ide o tvrdenia dovolateľov, že samotným nevypočutím maloletého odvolacím súdom a neinformovaním ho o prebiehajúcom konaní a dôsledkoch rozhodnutia súdu v dostatočnom rozsahu a spôsobom, aký by podľa ich názoru mal byť uskutočnený, došlo k porušeniu „ich“ práv, je potrebné zdôrazniť, že z čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa, ako ani zo Zákona o rodine, či Civilného mimosporového poriadku, nevyplyvajú v tomto smere pre dovolateľov žiadne práva, ide výlučne o práva dieťaťa, a preto aj prípadne porušenie citovaných ustanovení, či dohovoru, (ktorým sa však dovolací súd nezaoberal) im nemôže zakladať žiadnu ujmu, teda ani vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Preto aj názory dovolateľov na to, či bol výsluch maloletého vedený správne a dostatočne, sú vo vzťahu k porušeniu ich procesných práv absolútne irelevantné.

27. Vo vzťahu k námietkam dovolateľov o nezrozumiteľnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, z ktorého podľa nich nie je zrejmé, na ktoré konkrétne dôkazy a stanoviská sa odvoláva, dovolací súd uvádza, že v zmysle zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu R/2016, nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu nezakladá vadu zmätočnosti. Obsah spisu v prejednávanej veci nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajinú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku (tvoriaceho jednotný celok s rozhodnutím súdu prvej inštancie) odvolací súd celkom presne uviedol z ktorých dôkazov a stanovísk vyvodil svoj záver, že náhradnú osobnú starostlivosť dovolateľov k maloletému je nevyhnutné zrušiť (viď ods. 34 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia); odôvodnenie rozhodnutia má náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov a v súlade s ich právnym názorom na vec.

28. Pokiaľ dovolatelia vytýkali súdom aj nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, nesprávnosť v hodnotení výsledkov dokazovania, či neúplne a nedostatočne zistený skutkový stav veci, dovolací súd pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na podstate uvedeného nič nezmenila.

29. Z hľadiska obsahového námietky dovolateľov (§ 124 ods. 1 CSP), ktorými odôvodňovali porušenie práva na spravodlivý proces, smerovali voči právnemu posúdeniu veci súdmi, ktoré dovolatelia považovali za nesprávne. Najvyšší súd konštantne judikoval, že právnym posúdením veci nedochádza k

znemožneniu realizácie procesných oprávnení účastníkovi (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Uvedené chápanie dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci na možnosť účastníka uskutočňovať jemu patriace oprávnenia aj podľa novej právnej úpravy potvrdzuje právna veta rozhodnutia najvyššieho súdu R 9/2017 a taktiež i závery rozhodnutia veľkého senátu 1VCdo 2/2017. Nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

30. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie náhradných rodičov nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné a preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

31. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.